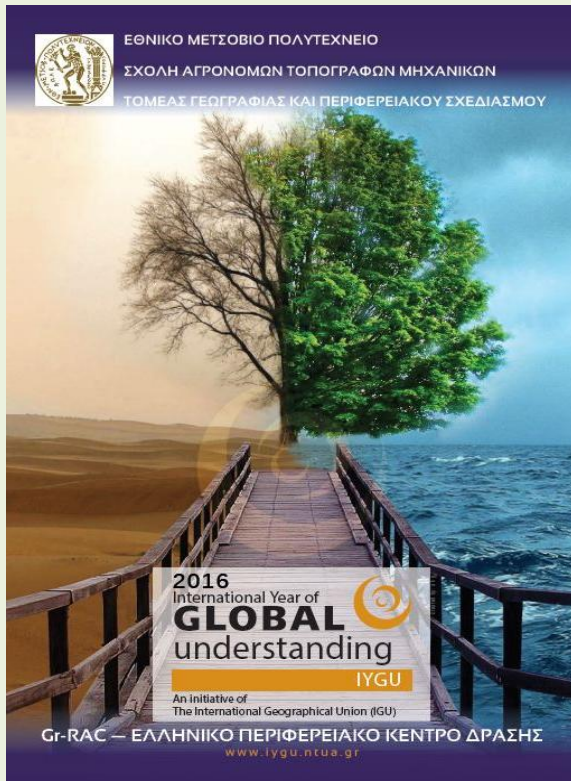

Ελληνικό Περιφερειακό Κέντρο Δράσης
Gr-RAC

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός ως εργαλείο τοπικής πολιτιστικής ανάπτυξης

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

ΓΑΒΡΙΗΛ Α. ΚΟΥΡΗΣ

Γενικός Γραμματέας Δήμου Πλατανιά
Κοινωνικός-Πολιτικός Επιστήμων, B.A., M.Sc.

E-mail: gengram@platanias.gr

ΗΜΕΡΙΔΑ
«Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη - Η Μεγάλη Πρόκληση του 21^{ου} Αιώνα»

9 Δεκεμβρίου 2016 - Γρ. Λαμπράκη 240, Δημαρχείο Κορυδαλλού

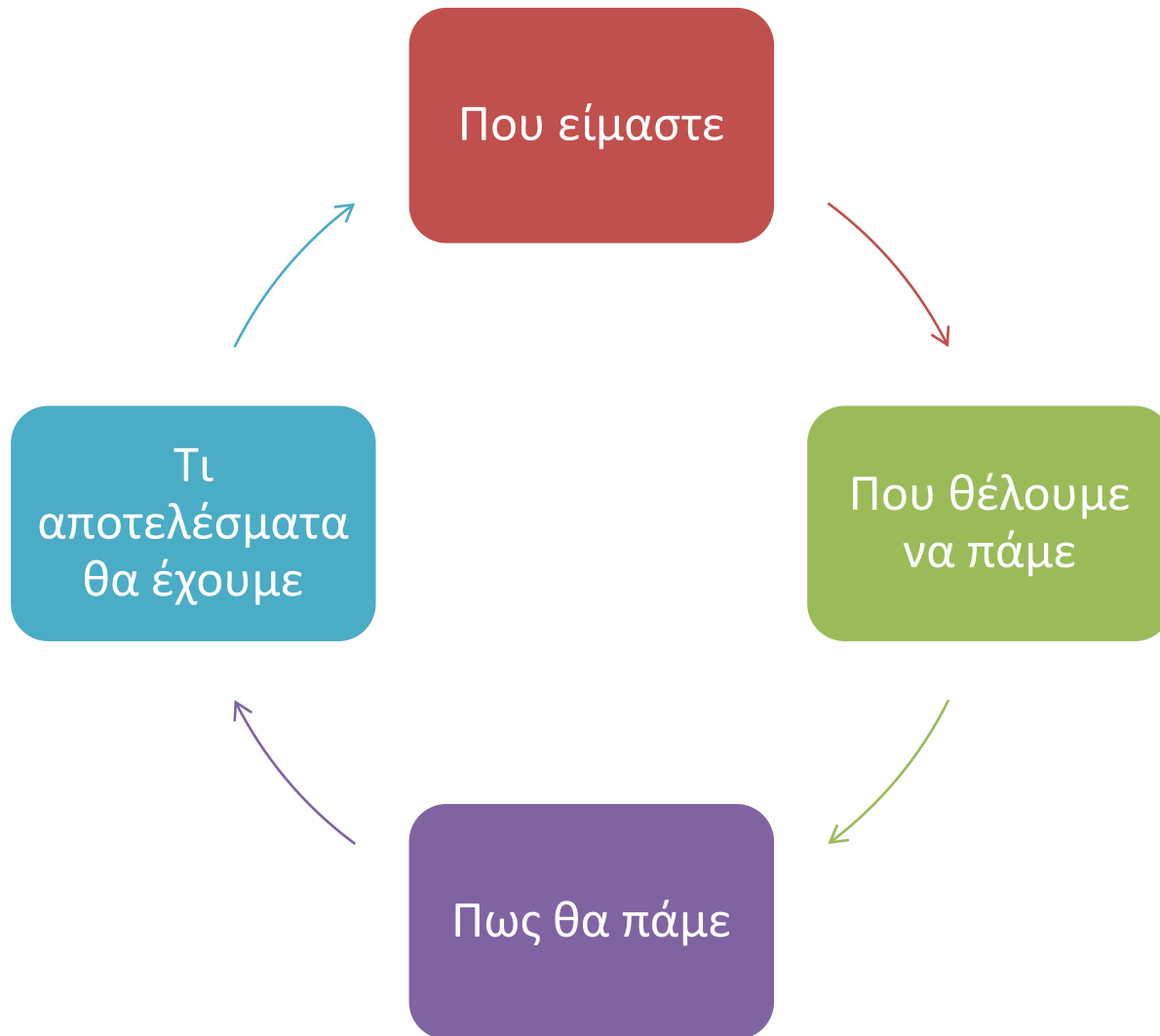
Γενικά

- Η προσπάθεια για την **ενσωμάτωση της διάστασης του Πολιτισμού στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και προγραμματισμό** γίνεται ολοένα και πιο έντονη σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.
- Η ανάγκη αυτή προκύπτει και σε επίπεδο **ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης** με δεδομένο ότι ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει τα τελευταία χρόνια η Τ.Α. είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την κοινωνική συνοχή και πολιτιστική ανάπτυξη.
- **Στόχος** είναι η τοπική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη –μέσα από μία συμμετοχή διαδικασία πολιτιστικού σχεδιασμού – που θα **αναδεικνύει την ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα και κληρονομιά της περιοχής**, προωθώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της, επενδύοντας σε συνέργειες και συνθέσεις σε τοπικό αλλά και υπερτοπικό επίπεδο και αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες.

Στρατηγικός Σχεδιασμός | Ορισμός

- **Συστηματική προσπάθεια λήψης σημαντικών αποφάσεων και πλάνων δράσης**, τα οποία θεωρούνται απαραίτητα για να κατανοήσουμε τι είναι ο οργανισμός, τι προσπαθεί να πετύχει και γιατί (*Bryson, 1991*)
- Η διαδικασία μέσω της οποίας τα ηγετικά μέλη μιας επιχείρησης **αντιλαμβάνονται το μέλλον της και αναπτύσσουν τους απαραίτητους τρόπους** για να επιτύχουν αυτό το μέλλον (*Pfeiffer-Goodstein-Nolan, 1985*)
- Η **αντιστοίχιση που κάνει ένας οργανισμός μεταξύ των εσωτερικών του πόρων και ικανοτήτων και των ευκαιριών και κινδύνων** που δημιουργούνται στο εξωτερικό του περιβάλλον (*Hofer & Schendel, 1978*).

Βασικά Ερωτήματα Στρατηγικού Σχεδιασμού

“Ο στρατηγικός σχεδιασμός ενθαρρύνει τα στελέχη να λάβουν αποφάσεις σήμερα για θέματα που θα επηρεάσουν τον οργανισμό τους στο μέλλον...”

(Bridges & Roquemore, 1998)

Συμμετοχικός Στρατηγικός Σχεδιασμός στον Πολιτισμό

- Ο συμμετοχικός στρατηγικός σχεδιασμός διαμορφώνει μια **πλατφόρμα αλληλεπίδρασης και συνεργασίας** μεταξύ των τοπικών αρχών διοίκησης, των φορέων και των πολιτών στα θέματα του πολιτισμού, η οποία συμβάλει στη(ν):
  1. **αναγνώριση και καλύτερη κατανόηση των πολιτιστικών πόρων** και της αξίας αυτών για την τοπική κοινωνία,
  2. **δόμηση ενός στρατηγικού σχεδίου αξιοποίησης αυτών**, σύμφωνα με τις επιλογές και τα οράματα των τοπικών κοινωνιών, διασφαλίζοντας τη συναίνεση όλων των τοπικών παραγόντων, και
  3. **διασύνδεση του πολιτισμού με άλλες πολιτικές** (π.χ. οικονομικές ή κοινωνικές πολιτικές), συμβάλλοντας έτσι στην ολοκλήρωση της πολιτιστικής διάστασης στην αναπτυξιακή διαδικασία.

4

Άξονες Προτεραιότητας

- 1 Κοινωνική πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός
- 2 Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής
- 3 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση
- 4 Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας & Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου

Ο Στρατηγικός
Σχεδιασμός του
Δήμου Πλατανιά
σε αριθμούς...
[2015-2019]

Μέτρα

Ειδικότερες Προτεραιότητες στη
Βάση των θεματικών Άξόνων

15

Στόχοι

- ☆ Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης
- ☆ Στόχοι Εσωτερικής Ανάπτυξης

49

Έργα & Δράσεις

273

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1

Κοινωνική Πολιτική-Παιδεία-Πολιτισμός & Αθλητισμός

Στόχοι - Προτεραιότητες:

- Ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και πρόνοιας
- Βελτίωση και επέκταση των κοινωνικών υποδομών
- Βελτίωση και επέκταση των υποδομών και υπηρεσιών εκπαίδευσης
- **Ανάδειξη και αξιοποίηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής**
- **Ενίσχυση και ανάπτυξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών**
- Βελτίωση και επέκταση των αθλητικών υποδομών και υπηρεσιών

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

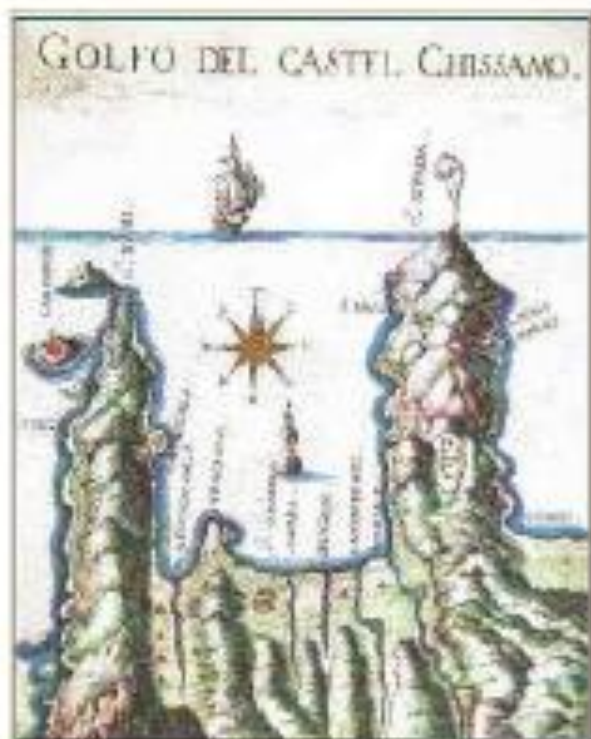
Προγραμματική Σύμβαση Πολιτισμικής Ανάπτυξης

Δήμος Κισσάμου

Δήμος Πλατανιά

Περιφέρεια Κρήτης

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων

Στρατηγικός Σχεδιασμός (Master Plan)

Πολιτιστικής Πολιτικής

και Βιώσιμης Ανάπτυξης

Δήμων Κισσάμου και Πλατανιά

Στάδιο III

Διαδικασία Εφαρμογής

“Στρατηγικός Σχεδιασμός Πολιτιστικής Πολιτικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης Δήμων Πλατανιά & Κισσάμου”

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

- **Κύριοι του Έργου:** Δήμος Πλατανιά και Δήμος Κισσάμου.
- **Φορέας Υλοποίησης:** Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο / Σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού.
- **Φορείς Χρηματοδότησης:** Δήμος Πλατανιά, Δήμος Κισσάμου και Περιφέρεια Κρήτης/ΠΕ Χανίων.
- **Περιοχή Μελέτης:** η πρώην επαρχία Κισσάμου, η οποία αποτελείται από πέντε Δημ. Ενότητες των Δήμων Πλατανιά και Κισσάμου (Δ.Ε. Βουκολιών, Κολυμβαρίου, Ιναχωρίου, Κισσάμου και Μηθύμνης).
- **Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης:** 12 μήνες

Αντικείμενο του έργου

Προστασία – Ανάδειξη - Αξιοποίηση

ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Προϊόντα
Κρητικής
Γης

Τουρισμός

Εκπαίδευση

Κοινωνική
Αλληλεγγύη-
Συνοχή

ΚΙΣΑΜΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
Η Κίσαμος της Φύσης και του Πολιτισμού

Αρχαίος
Πολιτισμός

Παράδοση

Φύση

Κρητική
Διατροφή

- Πολιτιστική κληρονομιά
- Πολιτιστικοί πόροι

???

Αναπτυξιακή Προοπτική

Ολοκληρωμένη - Ανθρωποκεντρική Προσέγγιση

Στάδια του έργου

ΣΤΑΔΙΟ I

- Μελέτη υπάρχουσας κατάστασης περιοχής μελέτης
- Καταγραφή – χαρτογράφηση πολιτιστικών πόρων

ΣΤΑΔΙΟ II

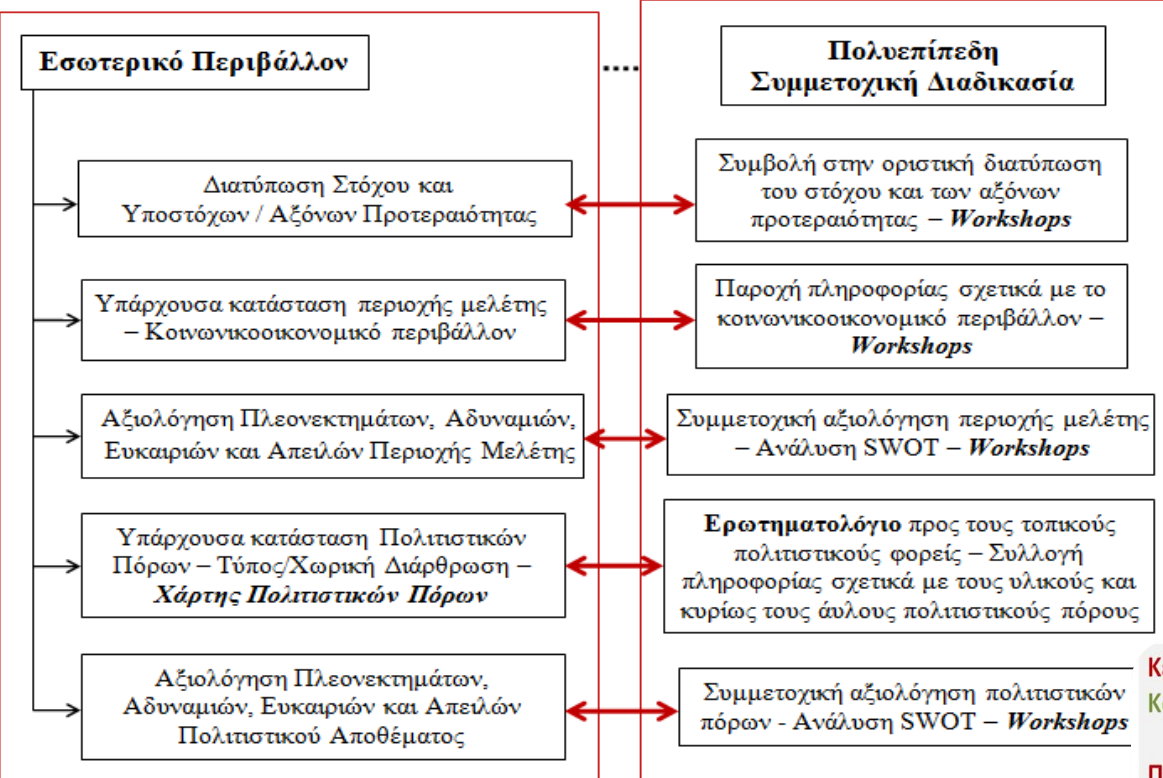
- Δόμηση σεναρίων αξιοποίησης πολιτιστικών πόρων
- Αξιολόγηση σεναρίων – Επιλογή επικρατέστερου προς εφαρμογή

ΣΤΑΔΙΟ III

- Κατευθύνσεις, μέτρα & προτάσεις πολιτικής

ΣΤΑΔΙΟ Ι

Ανάλυση Υπάρχουσας Κατάστασης - Συμμετοχική Προσέγγιση

ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ποιοί συμμετείχαν και γιατί;

Κέντρα Λήψης Αποφάσεων σε τοπικό / περιφερειακό επίπεδο - **Καθορισμός Πολιτικών Προτεραιοτήτων**

Πολιτιστικοί σύλλογοι - Συλλογή πληροφορίας σχετικής με τους πολιτιστικούς πόρους

Τοπικοί φορείς & πολίτες - απόψεις σχετικά με το περιεχόμενο των διαφόρων σταδίων του σχεδιασμού - **συμμετοχική αξιολόγηση**

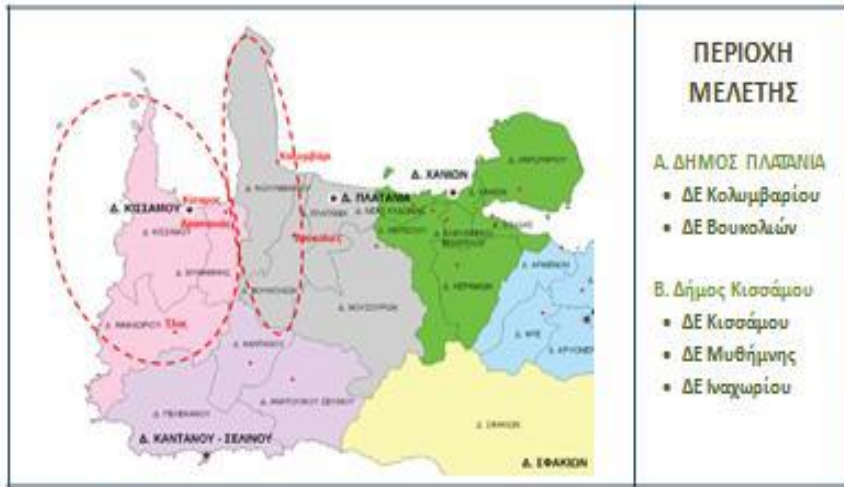
Φορείς Αρχαιολογίας - εξειδικευμένη γνώση - περιορισμοί

- ✓ Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων
- ✓ Υπηρεσία Νεότερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Κρήτης
- ✓ Εφορεία Ενάλιων Αρχαιοτήτων
- ✓ Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας & Σπηλαιολογίας

ΣΤΑΔΙΟ Ι

Ανάλυση Υπάρχουσας Κατάστασης & Καταγραφή Πολιτιστικών Πόρων

Ανάλυση Υπάρχουσας Κατάστασης

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

A. ΔΗΜΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ

- ΔΕ Κολυμβαρίου
- ΔΕ Βουκολιών

B. Δήμος Κισσαμίου

- ΔΕ Κισσαμίου
- ΔΕ Μυθήμνης
- ΔΕ Ιναχωρίου

* Κισσαμιοσ - Οικισμός 3^{ου} επιπέδου ενισχυμένου
 ** Κολυμβάρι, Σουκολιάς, Δραπακιάς, Έλας - Οικισμοί 4^{ου} επιπέδου ενισχυμένου

ΑΝΑ ΔΗΜ.
ΕΝΟΤΗΤΑ

Φυσικά, Κοινωνικά, Οικονομικά Χαρακτηριστικά,
Υποδομές - Δίκτυα, κλπ.

Καταγραφή - Χαρτογράφηση Πολιτιστικών Πόρων

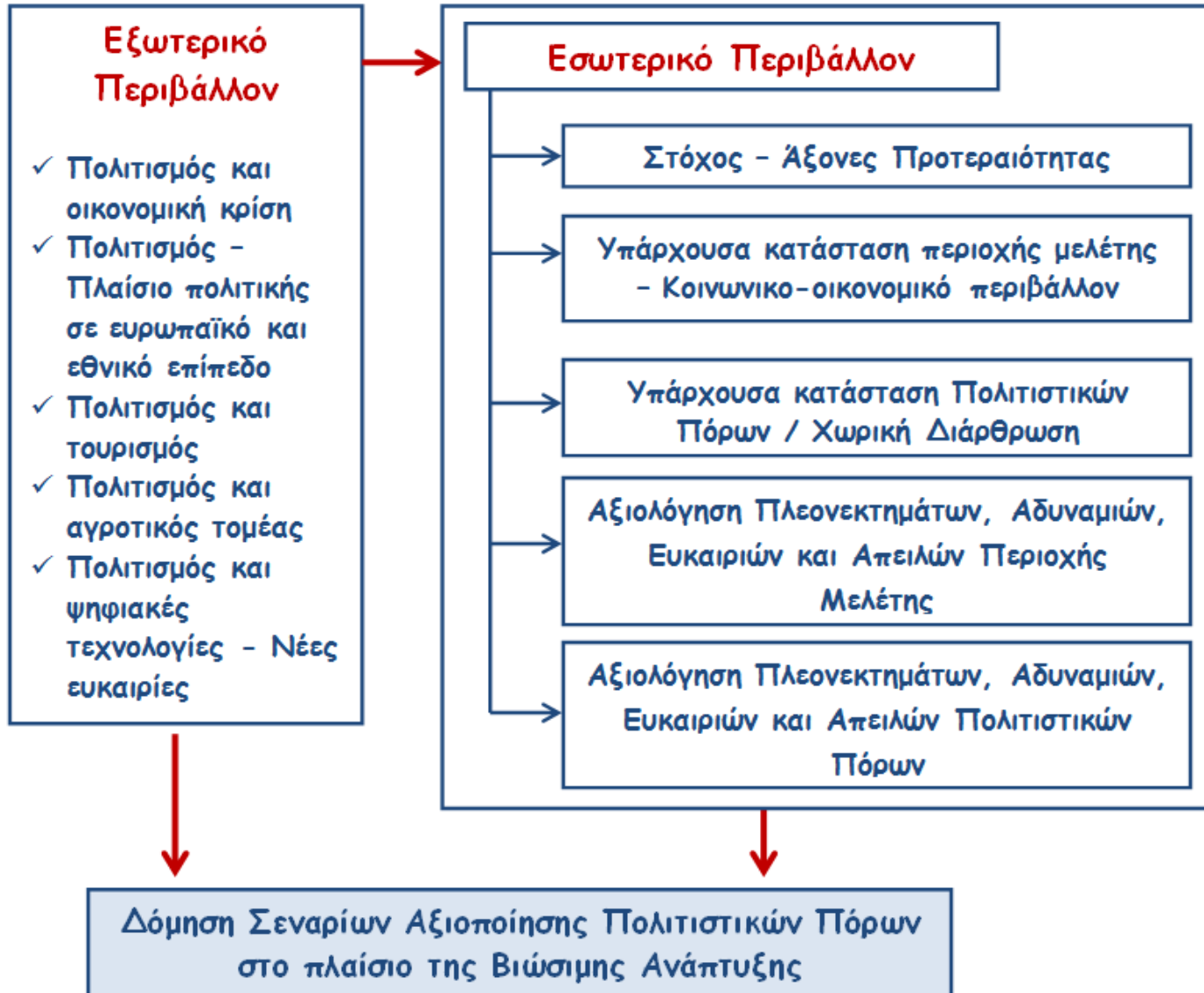

- ✓ Οινοποιεία
- ✓ Αξιόλογοι - ενδιαφέροντες οικισμοί
- ✓ Σπήλαια
- ✓ Μνημειακά δέντρα
- ✓ Κηρυγμένα μνημεία
- ✓ Μη κηρυγμένα μνημεία (κάστρα, εκκλησίες, μονές, ανεμόμυλοι, νερόμυλοι)
- ✓ Μη κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι (εκκλησίες, μονές, μνημεία, ελαιοτριβείο, κ.λπ.)
- ✓ Πολιτιστικές υποδομές (πολιτιστικοί χώροι, μουσεία, βιβλιοθήκες, θέατρο, κ.λπ.)
- ✓ Περιοχές NATURA 2000, Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), Φαράγγια
- ✓ Καταφύγια άγριας ζωής, μικροί νησιωτικοί υγρότοποι

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙ

Δόμηση - Αξιολόγηση Σεναρίων

ΔΟΜΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙ

Δόμηση Σεναρίων - Αρχική Πρόταση

Σενάριο Ι

«Συγκεντρωτικό Πρότυπο Αξιοποίησης Πολιτιστικών Πόρων»

Σενάριο ΙΙ

«Πολυκεντρικό Πρότυπο Αξιοποίησης Πολιτιστικών Πόρων»

- ✓ **Συγκεντρωτικό** πρότυπο αξιοποίησης πολιτιστικών πόρων.
- ✓ Ανάπτυξη **θεματικών δικτύων** που διατρέχουν πόρους ιδιαίτερης αξίας της **περιοχής συνολικά**.
- ✓ Συνιστούν ένα **ολοκληρωμένο δίκτυο διαδρομών** πολιτιστικού ενδιαφέροντος
- ✓ Διασύνδεση δικτύων σε συγκεκριμένους **κόμβους**.
- ✓ Δημιουργία **Πολιτιστικών Πόλων**.

- ✓ **Αποκεντρωτικό** πρότυπο αξιοποίησης πολιτιστικών πόρων
- ✓ **Πολυκεντρική πολιτιστική ανάπτυξη**.
- ✓ Αξιοποίηση - ολοκλήρωση πόρων διαφορετικής εμβέλειας (τοπικής και υπερτοπικής σημασίας) και διαφορετικού θεματικού ενδιαφέροντος.
- ✓ Δημιουργία **πολυθεματικών πολιτιστικών ενοτήτων**.
- ✓ **Συμπληρωματικότητα ενοτήτων** στην πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙ

Δόμηση Σεναρίων Συμμετοχική Προσέγγιση – Τελική Πρόταση

Σενάριο Ι

Ανάπτυξη «διαμπερών»
πολιτιστικών δικτύων /
διαδρομών

Πρώτη προτεραιότητα

Σενάριο ΙΙ

Πολυκεντρική προσέγγιση – ανάπτυξη
σύνθετων -τοπικής κλίμακας-
πολιτιστικών προϊόντων

Συμπληρωματική προτεραιότητα

Η τελική προς υλοποίηση πρόταση δημιουργεί ...

... ένα σύνολο από «διαμπερή πολιτιστικά δίκτυα / διαδρομές» (Σενάριο Ι)

ΚΑΙ

«νησίδες» ολοκληρωμένων, ποιοτικών και αυθεντικών «πολιτιστικών
εμπειριών» που αναπτύσσονται στο τοπικό επίπεδο των χωρικών
υποενοτήτων (Σενάριο ΙΙ) και **συνδέονται με τα πολιτιστικά δίκτυα.**

ΣΤΑΔΙΟ II

Δόμηση Σεναρίων - Συμμετοχική Προσέγγιση

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

Τελική Πρόταση

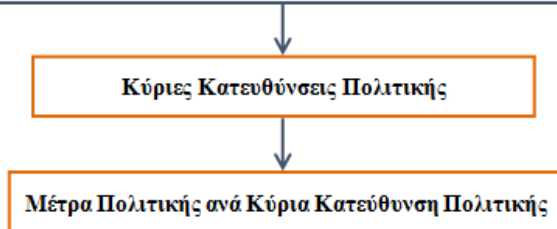
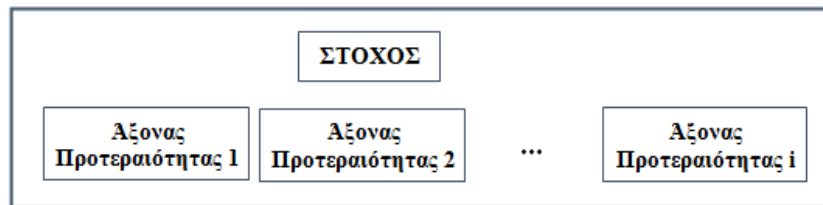
4 Θεματικά Πολιτιστικά Δίκτυα

- ❑ Δίκτυο πόρων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
  - ❑ Δίκτυο μουσείων αγροτικής παράδοσης
  - ❑ Δίκτυο φυσικών πόρων / φυσικής κληρονομιάς
  - ❑ Δίκτυο πόρων θρησκευτικού ενδιαφέροντος
- + Δίπολο μουσικής και χορευτικής παράδοσης
(στις Λουσακιές και στα Παλαιά Ρούματα)

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

Κατευθύνσεις Πολιτικής

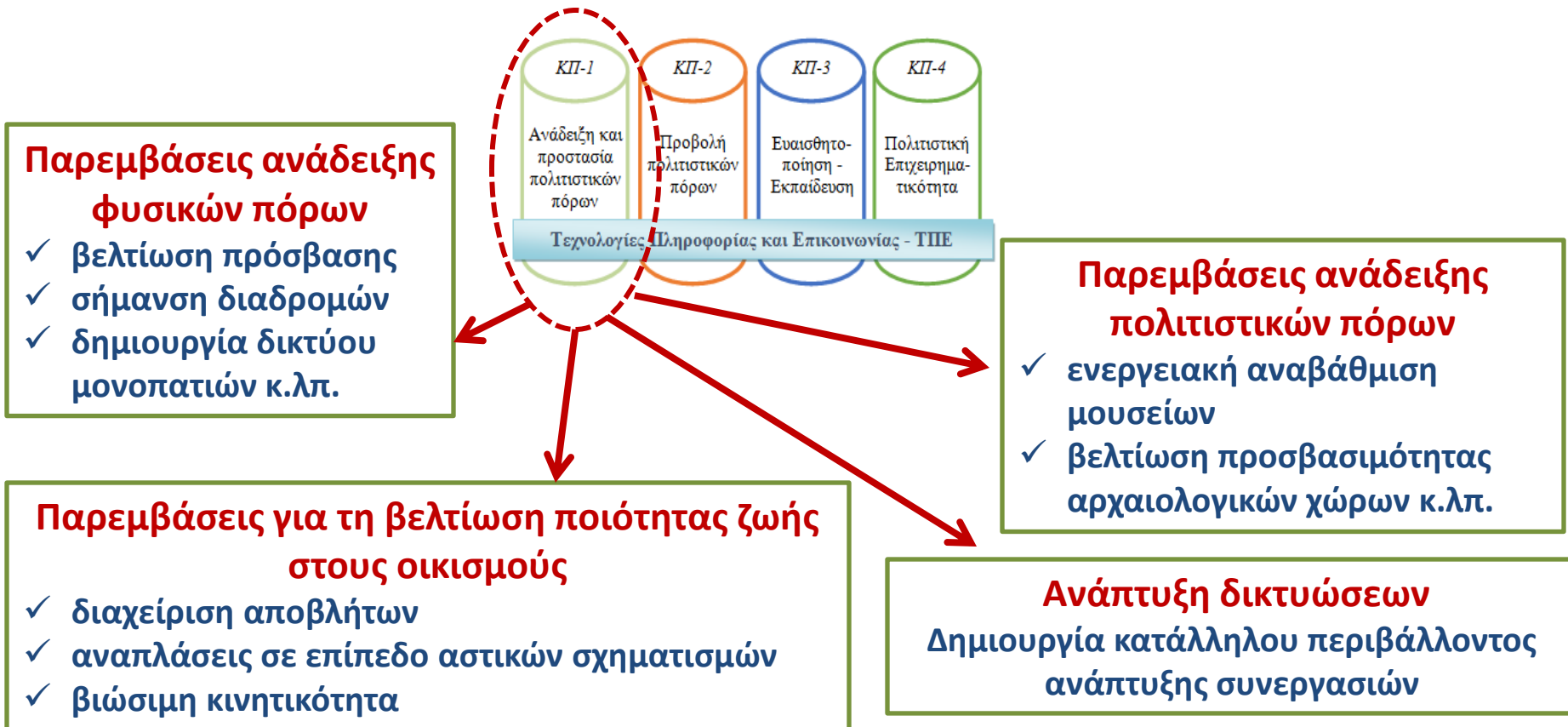
ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

Κατεύθυνση Πολιτικής 1

ΚΠ-1 – Ανάδειξη / Προστασία / Αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων / κληρονομιάς

Κάθε είδους παρέμβαση στον χώρο, που αναδεικνύει έναν φυσικού (π.χ. φαράγγια, ΤΙΦΚ, περιοχές NATURA) ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος πόρο (π.χ. αρχαιολογικοί χώροι)

30 μέτρα πολιτικής

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

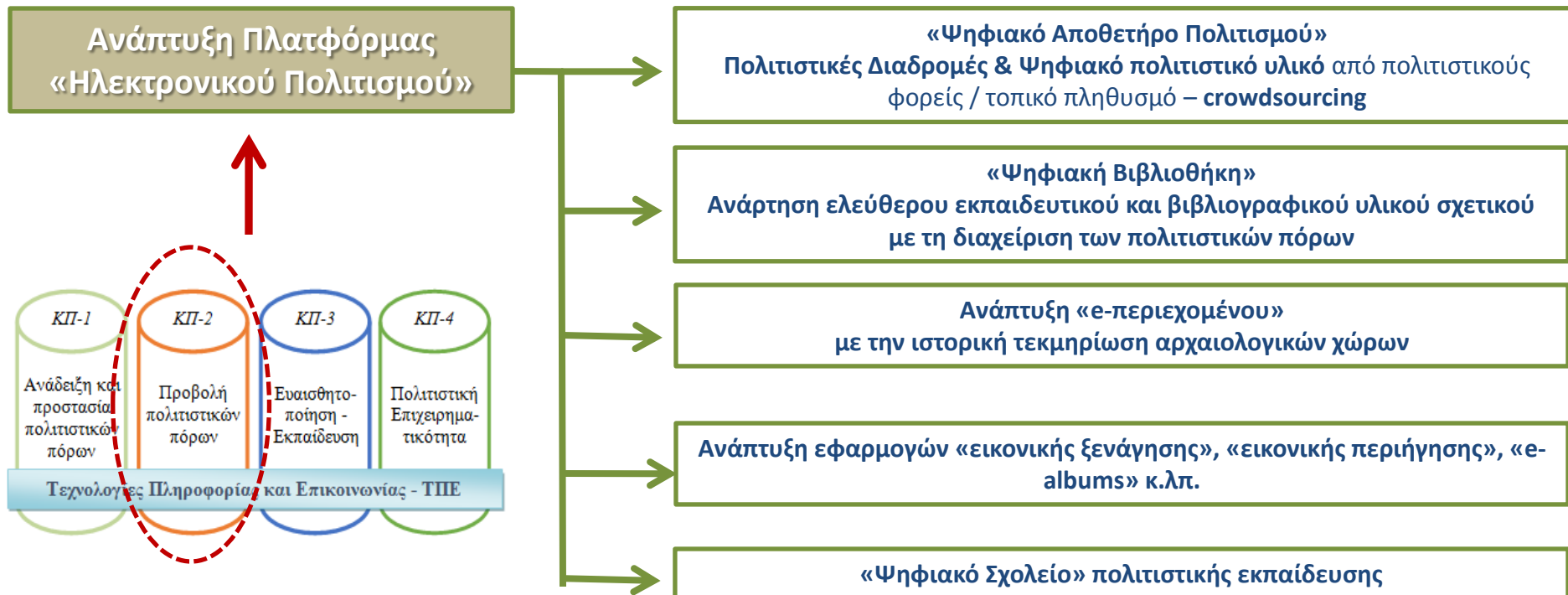
Κατεύθυνση Πολιτικής 2

**ΚΠ-2: προβολή φυσικού & πολιτιστικού αποθέματος - βασικός πυλώνας/εργαλείο
οι Τεχνολογίες Πληροφόρησης και Επικοινωνίας (ΤΠΕ)**

23 μέτρα πολιτικής

Κύριοι άξονες

- ✓ Ψηφιοποίηση θεματικών πολιτιστικών διαδρομών και πολιτιστικού αποθέματος
- ✓ Ανάπτυξη «περιεχομένου» για την ψηφιακή προβολή τους
- ✓ Πρόσβαση στις πολιτιστικές διαδρομές μέσα από διάφορα **διαδικτυακά μέσα** – smart phones, tablets κ.λπ.

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

Κατεύθυνση Πολιτικής 3

ΚΠ-3 - Ευαισθητοποίηση – Ενημέρωση – Εκπαίδευση πληθυσμού
Κατεύθυνση με οριζόντια δράση - Διατρέχει όλες τις κατευθύνσεις πολιτικής

14 μέτρα πολιτικής

ΣΤΟΧΟΙ

- ✓ Διάχυση γνώσης και πληροφορίας σχετικής με τους αξιόλογους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής .
- ✓ Ανάδειξη της αξίας τους.
- ✓ Διασφάλιση προστασίας και ήπιας αξιοποίησής τους.

Ευαισθητοποίηση – εκπαίδευση/κατάρτιση – συμβουλευτική/καθοδήγηση σε θέματα:

- ✓ αγροτικής παράδοσης – αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ τομέα του πολιτισμού ή άλλου σχετικού τομέα π.χ. τουρισμός
- ✓ πολιτιστικής επιχειρηματικότητας
- ✓ Κισσαμίτικης μουσικής και χορευτικής κληρονομιάς, κ.λ.π.

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

Κατεύθυνση Πολιτικής 4

ΚΠ-4 - Πολιτιστική επιχειρηματικότητα

«Επιχειρηματική» αξιοποίηση πολιτιστικών προϊόντων
Ανάδειξη νέων ευκαιριών επιχειρηματικής δραστηριοποίησης
Ένταξη στην τοπική παραγωγική δομή

27 μέτρα πολιτικής

Δικτύωση /
Clusters

Management/Marketing - ΤΠΕ

Κοινωνική οικονομία -
Επιχειρηματικότητα

Εκπαίδευση

Δομές στήριξης
επιχειρηματικότητας -
helpdesk /
e-services

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ

Συμπληρωματικά μέτρα πολιτικής

19 μέτρα πολιτικής

Αναβάθμιση Πολιτιστικών Πόλων

- ✓ **Κίσσαμος:** πολιτιστικός πόλος αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
- ✓ **Κολυμβάρι:** πολιτιστικός πόλος για δραστηριότητες πολιτιστικού, συνεδριακού και κυρίως θρησκευτικού ενδιαφέροντος
- ✓ **Βουκολιές:** εκπαιδευτικός πόλος - κόμβος επαγγελματικής εκπαίδευσης
- ✓ **Λουσακιές:** πολιτιστικός πόλος Κισσαμίτικης μουσικής και χορευτικής παράδοσης

Αναβάθμιση αστικών ενοτήτων

- ✓ Αναπλάσεις
- ✓ Βιώσιμη κινητικότητα
- ✓ Διαχείριση αποβλήτων κ.λπ.

16 μέτρα πολιτικής

Ενίσχυση της ενδοχώρας

ΣΤΟΧΟΣ

- ✓ Αναβάθμιση **υποδομών** και ενίσχυση της ενδοχώρας – ενσωμάτωση τοπικών ιδιαιτεροτήτων στα διαμπερή θεματικά πολιτιστικά δίκτυα
- ✓ Ενδυνάμωση **ρόλου ενδοχώρας** - διασύνδεση με παράκτιο τμήμα - κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική συνοχή των επιμέρους περιοχών της

Εξειδικεύοντας τον Στρατηγικό Σχεδιασμό....

#1

Ολοκληρωμένη
Χωρική Επένδυση
(Ο.Χ.Ε.)

#2

Στρατηγικός Σχεδιασμός
Πολιτιστικής Πολιτικής
& Βιώσιμης Ανάπτυξης

#3

Σχέδιο Δράσης
για την Αειφόρο
Ενέργεια (ΣΔΑΕ)

#4

Τοπικό Σχέδιο
Διαχείρισης
Αποβλήτων (ΤοΣΔΑ)

Χρηματοδοτικές Πηγές ΕΣΠΑ

(ΕΠ Κρήτης, Τομεακά ΕΠ, ΕΚΤ, Ανταγωνιστικές Πρωτοβουλίες)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πολιτιστικοί πόροι

- ✓ Βασικός πυλώνας για την επανεκκίνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας και την έξοδο από την κρίση.
- ✓ Ενσωμάτωση στις πολιτικές προτεραιότητες των τοπικών διοικήσεων.

Πολιτιστικός σχεδιασμός

- ✓ Η προστασία, διατήρηση, ερμηνεία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και πολυμορφίας κάθε περιοχής αποτελεί μια σημαντική σχεδιαστική πρόκληση.
- ✓ Ζητούμενο επιτυχίας η «από κάτω προς τα πάνω» σχεδιαστική προσέγγιση.

Διαχείριση Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Συμμετοχή

- ✓ Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ανήκει στην ευθύνη της κοινότητας όπου αυτή βρίσκεται ή της ομάδας που τη διαφυλάττει.
- ✓ Αποτελεί όχι μόνο μέλημα αλλά και δικαίωμα των τοπικών κοινωνιών.